ΕΤΟΣ Β. 'Εν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 10 Ἰουνίου 1912 ΑΡΙΘ. 76.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου (Ρωμ. ΣΤ'. 18—23)

Ἀδελφοί, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. Ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; Τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν εἰς ἁγιασμόν· τὸ δὲ τέλος, ζωὴν αἰώνιον. Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Καθὼς κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν γίνεται παρεξήγησις τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ διάφοροι ἀντιλήψεις καὶ γνῶμαι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπάρχουσι, τοιουτοτρόπως καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἄλλος ἄλλα ἐφρόνει καὶ ἐγνωμάτευε περὶ αὐτῆς. Ἔρχεται ὁ θεοφώτιστος Ἀπόστολος καὶ μὲ κῦρος αὐθεντικὸν λύει τὸ ζήτημα, ὄχι

μὲ φιλοσοφικὰς συζητήσεις καὶ θεωρίας, ἀλλὰ μὲ πρακτικότητα καταληπτὴν εἰς ὅλους ἐν τῇ σημερινῇ περικοπῇ τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Μὲ τὴν πίστιν—λέγει—εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἡ ὁποία κατήργησε τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας, ὁ ἄνθρωπος ἔγεινε καὶ ἐκηρύχθη ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλ᾽ ἀπαλλαχθεὶς ἀπὸ τὴν δουλείαν ταύτην ὁ ἄνθρωπος, εἶνε φυσικὸν νὰ ὑποταχθῇ τελείως, ὡς δοῦλος, εἰς τὸν θεῖον Νόμον. Τοῦτο εἶνε τόσῳ φυσικόν, ὅσῳ εἶνε φυσικὸν νὰ ὑποταχθῇ τις εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ διαπράττῃ παρανομίας, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἔχει τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν. Καθὼς δῆλα δὴ ὁ ἄπιστος δουλεύει εἰς τὴν ἁμαρτίαν, διότι εἶνε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ πιστὸς εἶνε φυσικὸν νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν θεῖον Νόμον, διότι εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, διότι πιστεύει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου· διότι δουλεύων εἰς τὴν ἁμαρτίαν πράττει πράξεις, αἱ ὁποῖαι προξενοῦν ἐντροπὴν καὶ καταδίκην αἰώνιον· ἐνῷ δουλεύων εἰς τὸν θεῖον Νόμον κάμνει ἔργα, τὰ ὁποῖα τὸν ἁγιάζουν, τὸν τιμοῦν καὶ γίνονται πρόξενα τῆς αἰωνίου ζωῆς δι᾽ αὐτόν. Καὶ τοῦτο διότι τῆς μὲν ἁμαρτίας ἡ πληρωμὴ εἶνε ὁ αἰώνιος θάνατος, ἡ αἰώνιος κόλασις, τῶν δὲ ἀγαθῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, εἶνε ἡ αἰώνιος ζωή.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐλευθερία, καθὼς τὴν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς, δὲν ὑπάρχει! Ἡμεῖς ὅταν λέγωμεν ἐλευθερίαν, ἐννοοῦμεν τὴν ἐξουσίαν τοῦ νὰ σκεπτώμεθα, νὰ λέγωμεν καὶ νὰ κάμνωμεν ὅ,τι θέλομεν, ἐλευθερίαν ὀνομάζομεν τὸ ἔμβλημα «ἔστω ἡ θέλησις καὶ ἡ ἰσχὺς ἡμῶν νόμος»· καὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἐλευθερία δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος, ἀφοῦ ἀπαλλασσόμεθα ἀπὸ τὴν μίαν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας, διὰ τῆς πίστεως, ἀφ᾽ οὗ ἐλευθερούμεθα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς πίστεως, καὶ ὑποδουλούμεθα εἰς ἄλλην δουλείαν διὰ τῆς πίστεως, εἰς τὴν δουλείαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ θείου Νόμου· ἀφ᾽ οὗ ἀλλάσσομεν μόνον τὸ ὄνομα, καὶ ἐνῷ ὠνομαζόμεθα δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας πρωτήτερα, τώρα ὀνομαζόμεθα δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, ἄρα ἐλευθερία ἀπόλυτος δὲν ὑπάρχει! Ναί, ἀγαπητοί, ἀπόλυτος ἐλευθερία, ὅπως ἡμεῖς ἐννοοῦμεν δὲν ὑπάρχει, οὔτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ! Καὶ πειθόμεθα ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τοιαύτη ἐλευθερία, ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων ἐσκότισε τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν δύναται σκοτιζόμενος περισσότερον καὶ ἀπὸ τὰς προαιρετικὰς ἁμαρτίας νὰ σκεφθῇ πάντοτε τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον· ὅτι ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία διέστρεψε τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν δύναται διαστρεφομένη περισσότερον καὶ ἀπὸ τὰ προαιρετικὰ ἁμαρτήματα νὰ θέλῃ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ δίκαιον· ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐπιβάλλεται πρὸς τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου νὰ παρουσιασθῇ εἷς διαυγὴς νοῦς, μία εὐθεῖα καρδία, νὰ κανονίσουν, νὰ ὑποδείξουν εἰς τὸν πλανώμενον ἄνθρωπον, τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε καὶ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θέλῃ· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποταχθῇ ὁ ἄνθρω-

πος εἰς αὐτά, νὰ γείνῃ δοῦλος τέλειος αὐτῶν, νὰ ζῇ κατὰ τὰς ὑποδείξεις αὐτῶν καὶ ὄχι ὅπως αὐτὸς θέλει. Καὶ τοῦτο πρὸς τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἂν ἀφίετο ἡ φυσικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἀχαλίνωτος, ἐὰν δὲν ἐτίθεντο περιορισμοὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀνεκηρύττετο ὡς δόγμα ὅτι ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος νὰ λέγῃ καὶ νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει, τί θὰ ἐγίνετο ὁ κόσμος; Θὰ ἐγίνετο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πλῆρες καὶ τέλειον θηριοτροφεῖον! Ὁ μέγας θὰ κατέστρεφε τὸν μικρόν, ὁ ἰσχυρὸς θὰ ὑπεδούλωνε τὸν ἀσθενῆ, ὁ πλούσιος θὰ κατέτρωγε τὸν πτωχόν, δικαιοσύνη δὲν θὰ ὑπῆρχε, διότι δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ νόμος νὰ τὴν προστατεύῃ, ἀποθηρίωσις θὰ ἐπήρχετο τῶν πάντων, ἡ τάξις θὰ ἐφυγαδεύετο, τὰ κακουργήματα ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο, τὸ πᾶν μὲ μίαν λέξιν θὰ ἐξεμηδενίζετο, τὸ πᾶν θὰ κατεστρέφετο! Τοιαῦτα ἀποτελέσματα ὀλέθρια διὰ τὴν ἀνθρωπότητα θὰ εἶχεν ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία, καὶ δι᾿ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον δὲν πρέπει ὄχι μόνον νὰ ὑπάρχῃ, ἀλλ᾿ οὐδὲ κἂν ἀντικείμενον σκέψεως νὰ γίνεται! Καὶ δι᾿ αὐτὸν τὸν λόγον ἔπρεπε νὰ ἀντικατασταθῇ καὶ ἀντικατεστάθη ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ «ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως» (Κολ. Β´ 3), διὰ τῆς ἐν Χριστῷ δουλείας. Καὶ δι᾿ αὐτὸν τὸν λόγον ὀφείλομεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα ἀληθῶς ἐλεύθεροι, νὰ γείνωμεν δοῦλοι τοῦ θείου Νόμου, δοῦλοι τοῦ ἁγίου Θεοῦ.

Ἀλλὰ πῶς—ἠδύνατό τις νὰ ἐρωτήσῃ—πῶς σκεπτόμενοι δυνάμεθα νὰ προτιμήσωμεν τὴν δουλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας; Ἀφοῦ θὰ εἴμεθα δοῦλοι—ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ—εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον ἂν εἴμεθα τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς ἁμαρτίας! Ὄχι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὄχι. Δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον. Εἶνε ἐνδιαφέρον καὶ πολὺ μάλιστα ἐνδιαφέρον. Καὶ περὶ τούτου πειθόμεθα ὅταν συγκρίνωμεν τὴν δουλείαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας, ὅταν παραβάλωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς μιᾶς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἄλλης. Καὶ πραγματικῶς. Ποῖον σκοπὸν ἐπιδιώκει ἡ τήρησις τοῦ θείου Νόμου, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν δουλείαν τοῦ Θεοῦ; Ὁ σκοπὸς τῆς τηρήσεως τοῦ θείου Νόμου εἶνε ἱερὸς καὶ ἅγιος, ὅπως εἶνε ἅγιος καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὸν ἔδωκεν· εἶνε ἱερὸς καὶ ὠφέλιμος, διότι ὁ Νομοθέτης εἶνε πανάγαθος καὶ θέλει «πάντας σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»· ὁ ἅγιος καὶ ἱερὸς οὗτος σκοπὸς εἶνε νὰ μᾶς περιφρουρήσῃ, νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ πᾶν κακὸν ἔργον, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν σκέψιν, ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα προξενεῖ καταστροφήν· ὁ σκοπὸς τοῦ θείου Νόμου εἶνε νὰ διατηρήσῃ ἀμόλυντον τὴν ψυχήν μας, ἀδιάφθορον τὴν καρδίαν μας, ἄμωμον τὴν ζωήν μας, νὰ προξενήσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπίγειον εὐτυχίαν καὶ τὴν οὐράνιον μακαριότητα. Ποῖον δὲ σκοπὸν ἐπιδιώκει ἡ ἁμαρτία; Ἀκριβῶς τὸν ἀντίθετον· διότι εἶνε γέννημα τοῦ «ἀνθρωποκτόνου», τοῦ φοβεροῦ ἐχθροῦ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας διαβόλου. Ἡ ἁμαρτία δὲν θέλει τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ καὶ διὰ τοῦτο

ποτὲ δὲν τὸν ἀφίνει ἥσυχον, καὶ πρὶν τὴν ἐκτελέσῃ, διὰ τῶν πειρασμῶν της, καὶ ἀφοῦ τὴν ἐκτελέσῃ διὰ τῶν φοβερῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἁμαρτία δὲν θέλει ποτὲ τὸν ἄνθρωπον φίλον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐμβάλλει εἰς αὐτὸν σκέψεις ἀσεβῶν, ὑπαγορεύει εἰς αὐτὸν πράξεις ἀνοσίους, τὰς ὁποίας ἐκτελῶν γίνεται «υἱὸς τῆς ἀπειθείας» καὶ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Ὁ σκοπός, μὲ ὀλίγας λέξεις, τῆς ἁμαρτίας εἶνε ἡ ἐπίγειος κακοδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ αἰώνιος ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ καταδίκη του. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα ποῖα; Τῆς μὲν ἐν Χριστῷ δουλείας «ἁγιασμός, ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Τῆς δὲ ἁμαρτίας; «ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος».

Ἂς συγκρίνωμεν λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸν σκοπὸν τῆς ἐν Χριστῷ δουλείας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας· ἂς παραβάλωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς δευτέρας, καὶ θὰ ἴδωμεν, ὅσον καὶ ἂν ἀμβλυωπῶμεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ θὰ πεισθῶμεν ὅσον ὀλίγον ἐνδιαφέρον καὶ ἂν αἰσθανώμεθα διὰ τὸ ἀληθὲς ἡμῶν συμφέρον, ὅτι τόσῳ ὁ σκοπὸς ὅσῳ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Χριστῷ δουλείας εἶναι σωτήρια, καὶ τὰ τῆς ἁμαρτίας ὀλέθρια· καὶ θὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, ἀφοῦ πάντως εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δουλεύωμεν, καὶ δίκαιον καὶ ὀρθὸν καὶ λογικὸν καὶ τιμητικὸν δι' ἡμᾶς εἶνε νὰ δουλεύωμεν εἰς τὸν Θεόν· δίκαιον, ὡς ἐκ τῶν ἀπείρων εὐεργεσιῶν του πρὸς ἡμᾶς· ὀρθόν, διότι ἐκεῖνος εἶνε Πλάστης καὶ ἡμεῖς πλάσματα· λογικόν, διότι ἐκείνου καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία εἶνε διαυγὴς καὶ καθαρά· καὶ τιμητικόν, διότι συνταυτίζομεν τὴν θέλησίν μας πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι εἴμεθα δοῦλοι τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου «πᾶν γόνυ κάμπτει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων» (Φιλ. Β' 10).

Χριστιανοὶ ἀδελφοί· τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας πάντοτε φέρομεν εἰς τὸ στόμα καὶ δι' αὐτὴν συζητῶμεν, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμεθα· ἀλλ' ὄχι τὴν πραγματικὴν καὶ ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία εἴδομεν ὅτι εἶνε ἡ ἐν Χριστῷ δουλεία, ἀλλὰ τὴν ψευδῆ ἐλευθερίαν, τὴν ἀκόλαστον καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καταστροφήν, ἡ ὁποία εἶνε ἡ φοβερωτέρα καὶ τυραννικωτέρα δουλεία, καὶ ἡ ὁποία πολὺ ὀρθῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀκολασία. Εἰς τὸν λογικὸν ὅμως ἄνθρωπον δὲν ἁρμόζει τοιαύτη ἀκολασία, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὰ ἄλογα ζῷα. Ἂς ἐπιζητῶμεν πάντοτε νὰ εἴμεθα ἀληθῶς ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας. Καὶ κατορθόνομεν τοῦτο, ὅταν διὰ τῆς ὑπακοῆς ἡμῶν εἰς τὸ θεῖον θέλημα γείνωμεν δοῦλοι πραγματικοὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ γινόμεθα δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, ὅταν εἴμεθα εὐσεβεῖς, ὅταν ἔχωμεν πίστιν ἀληθῆ, ὅταν δὲν ἔχωμεν «ἐπικάλυμμα τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν» (Α' Πετρ. Β' 16). Τοιαύτην ἐλευθερίαν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τοιαύτην δουλείαν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἂς ἐπιζητῶμεν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε καὶ θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ ἐπουράνια ἀγαθά.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΕΚΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Ζ'.

«Οὐ φονεύσεις».

Εἴδομεν εἰς τὰς προηγουμένας ὁμιλίας ὅτι ἡ ἕκτη τοῦ Θεοῦ ἐντολὴ ἀπαγορεύει πᾶν εἶδος ἀνθρωποκτονίας, *«οὐ φονεύσεις»*. Πρέπει ὅμως, Χριστιανοί μου, νὰ μάθητε ὅτι δὲν ἀπαγορεύει μόνον τὸν φόνον ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἕκτης ἐντολῆς, ἀλλ' ἀπαγορεύει δι' αὐτῆς ταὐτοχρόνως καὶ πάντα ὅσα συμπαρασύρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν φόνον. Ἀπαγορεύει δηλονότι τὸν θυμόν, τὴν ὀργήν, τὸ μῖσος, τὰς ἔχθρας, τὰ σκάνδαλα. Ἐπιτάττει δὲ τὸ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθρούς, τὸ συνδιαλλάτεσθαι μετὰ τῶν λυπούντων καὶ ἐξοργιζόντων ἡμᾶς καὶ τὰ παρόμοια. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τούτων θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς τὰς ἑπομένας ὁμιλίας ἡμῶν. Ἂς ἀρχίσωμεν δὲ σήμερον ἀπὸ τῆς πρώτης πηγῆς τοῦ φόνου, τῆς ὀργῆς.

Τὸ πάθος τῆς ὀργῆς, Χριστιανοί μου, εἶναι τὸ ἀγριώτερον, τὸ θηριωδέστερον πάθος. Ὅταν κυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ πάθος τοῦτο, ὁ ἄνθρωπος κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ θηρίου· ἀποτυφλοῦται τότε οὗτος, μαίνεται, καὶ ἀποτολμᾷ εἰς τὸν θυμόν του ἐπάνω, ὅπως κοινῶς λέγομεν, νὰ διαπράξῃ πᾶν κακόν, καὶ ἀνθρωποκτονίαν ἀκόμη. «*Θυμός*, λέγει ὁ » Μ. Βασίλειος, θυμὸς ἐγείρει μάχην, μάχη δὲ γεννᾷ λοιδορίας, αἱ δὲ » λοιδορίαι πληγάς, πληγαὶ δὲ τραύματα, ἐκ δὲ τῶν τραυμάτων πολλάκις » θάνατος». «Τυφλὸν ὁ θυμός», ἀποφαίνεται καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. «Ἐπικατάρατος ὁ θυμός, ἀναφωνεῖ ἕτερος διδάσκαλος τῆς Ἐκκλη- » σίας, οὐκ ἔστι γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς προελθεῖν, ὅθεν θυμὸς ἔξεισιν». Ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος περιγράφει τὸν ὀργιζόμενον διὰ τῶν ἑπομένων· «Ἐννόησόν μοι τὸν ὀργιζόμενον, ὅπως μεθύῃ τὸ πάθος, οὐκ ἔστιν αὐτὸς » ἑαυτοῦ κύριος, ἀγνοεῖ ἑαυτὸν, ἀγνοεῖ τοὺς παρόντας, ὥστερ ἐν νυκτο- » μαχίᾳ πάντων ἅπτεται, πᾶσι προσπταίει, ἀταμίευτα φθέγγεται, δυσκά- » θεκτός ἐστι, λοιδορεῖται, τύπτει, διόμνυται, βοᾷ, διαρρήγνυται· φεῦγε » ταύτην τὴν μέθην».

Τοιοῦτον τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ ὀργιζόμενος. Καίτοι δὲ οἱ πάντες γινώσκομεν πάντα ταῦτα, καὶ μάλιστα ἐξ ἰδίας πείρας ἐν τούτοις οὐδέποτε προσέχομεν ἑαυτοῖς, οὐδέποτε προσπαθοῦμεν νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν θυμόν, ἀλλ' ἀφήνομεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ

θυμοῦ. Οὕτω δὲ βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἄλλους μὲν νὰ ὀργίζωνται διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀργίζωνται· ἄλλους πάλιν νὰ ὀργίζωνται δι' ἀφορμὰς ἀναξίας λόγου, διὰ τὰς ὁποίας ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ὀργίζωνται· ἄλλους δὲ τέλος νὰ ὀργίζωνται περισσότερον τοῦ πρέποντος δι' ἀφορμὰς κατά τι εὐλογοφανεῖς.

Οἱ πρῶτοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται λ. χ. κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ζῴου, διότι αἴφνης σκοντάπτει ἢ δὲν περιπατεῖ καθὼς αὐτοὶ θέλουσιν ἢ δι' ἄλλην ἀφορμήν· ἄλλοι ὀργίζονται κατὰ τῆς πέτρας ἐπὶ τῆς ὁποίας προσκόπτουσιν· ἄλλοι κατὰ τοῦ πυρὸς διότι δὲν ἀνάπτει γρήγορα· ἄλλοι κατὰ τῆς κλωστῆς, διότι περιπλέκεται· οἱ τεχνῖται ὀργίζονται κατὰ τῶν ἐργαλείων τῆς ἰδίας αὐτῶν τέχνης, οἱ ναυτικοὶ κατὰ τῆς θαλάσσης, τῶν ἀνέμων, τῶν κυμάτων, καὶ μάλιστα βλασφημοῦσι καὶ καταρῶνται οὗτοι ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ θυμοῦ των. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται κατὰ πραγμάτων ἀναισθήτων καὶ ἀλόγων δύνανται νὰ θεωρηθῶσι λογικοὶ ἄνθρωποι;

Οἱ δεύτεροι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται δι' ἀφορμὰς ἀναξίας λόγου. Τοιοῦτοι εἶναι ὅσοι ἀναστατώνουσι τὸν ἴδιον οἶκον, διότι αἴφνης συντρίβεται ἓν ποτήριον ἢ ἄλλο σκεῦος οἰκιακόν, ἢ διότι ἤθελεν ἀπολεσθῇ εὐτελές τι ἀντικείμενον ἀπὸ τὸν οἶκον ἢ τὸ ἐργαστήριον αὐτῶν. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶναι εὔλογοι ἀφορμαὶ ἑνὸς θυμοῦ;

Τελευταῖοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν εὔλογόν τινα ἀφορμὴν νὰ ὀργισθῶσιν, ἀλλ' ὀργίζονται περισσότερον τοῦ πρέποντος. Τρίζουσι τοὺς ὀδόντας οἱ τοιοῦτοι συνήθως, δάκνουσι τοὺς ἰδίους δακτύλους, λακτίζουσι διὰ τῶν ποδῶν αὐτῶν, ἔχουσι τὸ βλέμμα ἄγριον, ἐκ δὲ τοῦ στόματος αὐτῶν ἐξέρχεται ἀφρὸς μὲ ὕβρεις, βλασφημίας καὶ κατάρας ἀναμεμιγμένος. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ θυμώδεις καὶ ὀξύχολοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἤθελον ὑποστῇ αἴφνης ζημίαν τινα, ἢ ἤθελον συναντήσει δυσκολίαν τινα εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπιχειρήσεις. Εἶναι ὅμως φρόνιμον νὰ παραφέρηταί τις ὑπὸ τῆς ὀργῆς εἰς τόσον βαθμόν, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ εὔλογόν τινα ὁπωσδήποτε ἀφορμήν;

Εἶναι δὲ οἱ τῆς τελευταίας ταύτης τάξεως θυμώδεις δύο εἰδῶν. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι συναρπάζονται καὶ παραφέρονται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ χωρὶς πρότερον νὰ σκεφθῶσιν ἂν ἔχωσι δίκαιον νὰ ὀργισθῶσι, καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἅπαξ ἤθελον ὀργισθῇ κατά τινος, δὲν ἐννοοῦσι πλέον νὰ καταπαύσωσι τὴν κατ' αὐτῶν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησίν των. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ πρῶτοι, οὐδὲ οἱ δεύτεροι ἔχουσι δίκαιον.

Ὁ προφητάναξ Δαυῒδ λέγει «*ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα*»· τ. ε. ἅμα ἠννόησα καὶ ᾐσθάνθην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐντός μου, ἀμέσως ἔκλεισα τὸ στόμα μου, δὲν ἀφῆκα τὴν γλῶσσάν μου νὰ λαλήσῃ. Ἰδοὺ τὶ πρέπει νὰ πράττῃ ὁ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ συναρπαζόμενος Χριστιανὸς, νὰ σιωπᾷ, ἕως ὅτου παρέλθῃ ἡ ἔξαψις τοῦ θυμοῦ, διότι κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον «*οὐδὲν καθαρότητα νοῦ, καὶ τὸ διειδὲς θολοῖ τῶν φρενῶν, ὡς θυμὸς » ἄτακτος, καὶ μετὰ πολλῆς φερόμενος τῆς ῥύμης*». Λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ μάλιστα ὁ Χριστιανὸς οὐδέποτε πρέπει νὰ ἦναι ὀξύθυμος, ἀλλ' ὀφείλει πάντοτε νὰ σκέπτηται ἂν ὑπάρχῃ ἀφορμὴ εὔλογος διὰ νὰ ὀργισθῇ, καὶ ἀκόμη νὰ συλλογίζηται καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς του.

Οἱ Χριστιανοὶ δὲ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐξοργισθῶσι κατά τινος διαφυλάττουσιν ἔπειτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὴν ὀργήν των ἀείποτε ἀκμαίαν καὶ ἀκοίμητον, οὗτοι δὲν δύνανται νὰ φέρωσιν ἐπαξίως τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' οὐδὲ φρόνιμοι ἄνθρωποι εἶναι ἄξιοι νὰ ἀποκαλῶνται. Ὁ σοφὸς Σολομῶν ἀποφαίνεται· «*Θυμὸς ἐν κόλπῳ ἀφρόνων » ἀναπαύεται*»· τ. ε. ὁ θυμὸς ἀναπαύεται εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνοήτων· Ὁ θυμὸς εἶναι, ἄλλαις λέξεσι, θηρίον ἀνήμερον, τὸ ὁποῖον διέρχεται καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν τῶν φρονίμων, ἀλλ' ἐκεῖ δὲν εὑρίσκει ἀνάπαυσιν. Τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν εὑρίσκει μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνοήτων. Οἱ παραχωροῦντες λοιπὸν τὴν ἑαυτῶν καρδίαν εἰς τὸν θυμόν, ἵνα κατασκηνώσῃ καὶ εὕρῃ ἐν αὐτῇ ἀνάπαυσιν, οὗτοι εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομάζωνται ἄφρονες, διότι καταντῶσιν εἰς τόσην θηριωδίαν, ὥστε τίποτε νὰ μὴ ἰσχύῃ οὔτε πίστις οὔτε μυστήρια, οὔτε ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἡ φωνὴ τῆς λογικῆς, νὰ πείσῃ αὐτοὺς ὅπως ἐγκαταλείψωσι τὴν ἀδυσώπητον αὐτῶν ὀργήν.

Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος εἰς τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους δίδει τὴν ἑπομένην συμβουλήν· «*ἔστω πᾶς ἄνθρωπος βραδὺς εἰς ὀργήν*». Πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ κρατῇ ἑαυτοῦ, νὰ κυβερνᾷ ἑαυτὸν καὶ νὰ μὴ περιπίπτῃ γρήγορα εἰς θυμόν. Ἐὰν ὅμως τύχῃ ποτὲ ὁ θυμὸς νὰ ἁρπάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου τὸν χαλινὸν τῆς φρονήσεως καὶ ὑπομονῆς, δὲν πρέπει νὰ ἀμελήσῃ ὁ ἄνθρωπος, οὗτος οὐδὲ νὰ ἀργοπορήσῃ νὰ λάβῃ πάλιν εἰς χεῖράς του τὸν σωτήριον τοῦτον χαλινὸν, ὅπως μὴ προλάβῃ ὁ θυμὸς νὰ κρημνίσῃ αὐτὸν εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἁμαρτίας· «*ὀργίζεσθε καὶ » μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν*», συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τ.ε. ὁ θυμὸς, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνάψῃ αἴφνης μέσα εἰς τὴν ψυχήν σου, ἂς ἦναι τοὐλάχιστον ὀλιγοχρόνιος, ἂς μὴ παρατείνηται πέραν τῆς δύσεως τοῦ Ἡλίου· διότι ποῖος δύναται νὰ ὀνομάσῃ ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε συγχωρεῖ, οὐδέποτε ἡσυχάζει ἐὰν δὲν ἐκδικηθῇ; Ἐὰν δ' ὁ τοιοῦτος δὲν ἦναι ἄξιος νὰ ὀνομάζηται ἄνθρωπος, εἶναι ἄξιος νὰ ὀνομάζηται Χριστιανὸς, ἀφ' οὗ ἐν τῇ καρδίᾳ του οὐδ' ἴχνος ἐκ τῆς μακροθυμίας τοῦ Χριστοῦ σώζεται; Ὁ Ἀπ. Ἰάκωβος λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἠξεύρει νὰ χαλιναγωγῇ τὸν γλῶσσάν του δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ὀνομάζηται Χριστιανός· «*Εἴ τις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ἐν » ὑμῖν, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία*». Ἀφ' οὗ λοιπὸν εἶναι ματαία καὶ ἀνωφελὴς ἡ θρησκεία τοῦ μὴ χαλινογωγοῦντος τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν, πολὺ περισσότερον ματαία καὶ ἀνωφελὴς εἶναι ἡ θρησκεία ἐκείνου, ὅστις δὲν ἠξεύρει νὰ χαλιναγωγῇ τὰς χεῖρας καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, δὲν ἠξεύρει νὰ μακροθυμῇ καὶ νὰ συγχωρῇ, δὲν ἠξεύρει νὰ ἀγαπᾷ τοὺς παροργίζοντας αὐτόν.

Διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ διασώσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀξιοπρέπειαν ὡς ἄνθρωπος πεπροικισμένος μὲ λογικὸν, καὶ διὰ νὰ μένῃ ἑδραῖος καὶ ἀδιάσειστος ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ὡς Χριστιανὸς ἀληθὴς, ὀφείλει νὰ προβλέπῃ καὶ νὰ καταπολεμῇ ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἴτια τὰ κατακρημνίζοντα αὐτὸν εἰς τὸ παράλογον πάθος τῆς ὀργῆς. Τὰ αἴτια ταῦτα εἶναι δύο εἰδῶν· Εἶναι πρῶτον τὰ ἴδια ἡμῶν δυστυχήματα καὶ αἱ συμφοραὶ, εἰς τὰς ὁποίας καθὸ ἄνθρωποι ὑποκείμεθα, καὶ τὰ κακὰ τὰ ἔξωθεν προερχόμενα. Τὰ αἴτια ταῦτα δυνάμεθα νὰ καταπολεμήσωμεν μιμούμενοι τὸν μακάριον ἐκεῖνον

Ἰὼβ, ὅστις ἔλεγε· *«φόβος γὰρ ὃν ἐφρόντισα, ἦλθέ μοι, καὶ ὃν ἐδεδοί- » κειν συνήντησέ μοι»*. Ἐπειδὴ δηλονότι προέβλεπον ἐγὼ ἀπὸ μακρὰν τὰ δυστυχήματα τὰ ὁποῖα ἐπέσκηψαν ἐπ' ἐμὲ, διὰ τοῦτο ὑπέμεινα ἀγογγύστως τὸ φοβερὸν μαρτύριόν μου. Καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ γινώσκωμεν ὅτι τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχομεν, αὔριον εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ χάσωμεν, ὅτι οἱ σήμερον θεωρούμενοι φίλοι ἡμῶν, αὔριον οὐδόλως παράδοξον νὰ γίνωσιν ἐχθροὶ ἡμῶν ἄσπονδοι. Ὅταν ἔχωμεν ὑπ' ὄψει τὸ ἄστατον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τότε θὰ δυνάμεθα νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν θυμὸν καὶ νὰ ὑπομένωμεν ἀγογγύστως πᾶσαν συμφορὰν καὶ πάντα διωγμὸν συμμορφούμενοι πρὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐντειλαμένου *«ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν»* καὶ ἀκολουθοῦντες σύναμα τῷ παραδείγματι αὐτοῦ, ὅστις οὐδέποτε ἐξωργίσθη κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, οὐδὲ κατ' αὐτῶν τῶν σταυρωσάντων αὐτόν.

Οἱ Πέρσαι ἐπολέμουν ποτε κατὰ τῶν Ρωμαίων. Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς μάχης δὲ συμβαίνει ἔκλειψις τοῦ Ἡλίου. Καὶ οἱ μὲν Ρωμαῖοι ἐπειδὴ προεγίνωσκον τὰ κατὰ τὴν ἔκλειψιν μαθόντες παρὰ τῶν ἀστρονόμων, οὐδόλως εταράχθησαν, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν τὸν πόλεμον ἀφόβως. Οἱ Πέρσαι ὅμως ἀδίδακτοι ὄντες καὶ ἀγνοοῦντες τὰς αἰτίας τῆς ἐκλείψεως ἐκυριεύθησαν ὑπὸ φόβου καὶ ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν, διότι ἐνόμισαν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἐπολέμουν κατ' αὐτῶν. Τοιαύτη παράλογος σύγχυσις συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς πολλοὺς τῶν Χριστιανῶν, διότι ἀγνοοῦσι τὰς αἰτίας τῶν ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων. Ἡ ἔκλειψις τῆς ὑγιείας, ἢ τῆς περιουσίας, ἢ τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἀξιωμάτων τοιαύτην σύγχυσιν ἐμβάλλει εἰς τὰς τάξεις τῶν σημερινῶν Χριστιανῶν, ὥστε οἱ πλεῖστοι τούτων ἀποσκιρτῶσιν ἀπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἀρχιστρατήγου ἡμῶν Ἰησοῦ, ρίπτουσι τὰ ὅπλα τῆς πίστεως καὶ τρέπονται εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ τὸ δὴ χείριστον ἐν τῇ ἀπογνώσει αὐτῶν καταφεύγουσιν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν!

Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, μάθετε ὅτι τοῦ κόσμου τούτου τὰ πράγματα εἶναι μάταια καὶ ἀκατάστατα καὶ εὐκόλως μεταβάλλονται καὶ μεταπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ εἶναι εἰς τὸ μὴ εἶναι, καὶ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡμῶν ὑπόκειται εἰς θλίψεις καὶ εἰς φθοράν. Λοιπὸν μὴ ὀργίζεσθε, μὴ ἀγανακτεῖτε, ἀλλ' ὑπομένετε ἀγογγύστως καὶ τὰς ἀσθενείας, καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς καταστροφὰς καὶ πάντα τὰ δεινά· ὑπομένετε δὲ τὰ πάντα μεθ' ὑπομονῆς καὶ πραότητος, *«ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς » ὑμῶν»*. Μάθετε ἀκόμη, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ συκοφαντήσωσιν ὑμᾶς, νὰ ζημιώσωσιν ὑμᾶς, νὰ διώξωσιν ὑμᾶς καὶ νὰ προξενήσωσιν ὑμῖν κακά. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀδικήματα τοῦ πλησίου ὀφείλετε νὰ ὑπομένητε χωρὶς ὀργήν, χωρὶς ἀγανάκτησιν, τοὐναντίον μάλιστα ἀποδίδοντες εἰς τοὺς κακοποιοῦντας ὑμᾶς καλὸν ἀντὶ κακοῦ, διότι οὕτως ἐντέλλεται ἡμῖν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου *«ἐνδύσασθε οὖν » σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο- » θυμίαν, ὡς ἐκλεκτοὶ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων » καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς»*. Γένοιτο.